

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1997/26

Karar Sayısı : 1998/10

Karar Günü : 30.4.1998

Resmi Gazete tarih/sayı: 14.11.2002-24936

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Nevşehir Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin birinci fıkrasının üç numaralı bendindeki "beş seneden ziyade hapis" sözcüklerinin, TCK'nun 493. maddesi yönünden Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanığın cami kapısını taklit anahtar ile açarak kilim çaldığı iddiasıyla TCK'nun 493. maddesinin ikinci fıkrası gereğince cezalandırılması için açılan kamu davasında, TCK'nun 102. maddesinin birinci fıkrasının 3. bendindeki "beş seneden ziyade hapis" sözcüklerinin TCK'nun 493. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali istemiyle başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun itiraz konusu "beş seneden ziyade hapis" sözcüklerini de içeren 102. maddesi şöyledir:

"Madde 102- Kanunda başka türlü yazılmış olan ahvalin maadasında hukuku âmme davası:

1- Ölüm ve müebbet ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerde yirmi sene,

2- Yirmi seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezasını müstelzim cürümlerde on beş sene,

3- Beş seneden ziyade ve yirmi seneden az ağır hapis veya beş seneden ziyade hapis yahud hidematı âmmeden müebbeden mahrumiyet cezalarından birini müstelzim cürümlerde on sene,

4- Beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahud sürgün veya hidematı âmmeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene,

5- Bir aydan ziyade hafif hapis veya otuz liradan ziyade hafif para cezasını müstelzim fiillerde iki sene,

6- Bundan evvelki bendlerde beyan olunan miktardan aşağı cezaları müstelzim kabahatlerde altı ay geçmesi ile ortadan kalkar.

Bu kanunun ikinci kitabının birinci babında yazılı ölüm veya müebbed yahud muvakkat ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerin yurd dışında işlenmesi halinde dava müruru zamanı yoktur."

B- İlgili Yasa Kuralı

Türk Ceza Kanunu'nun ilgili görülen 493. maddesi şöyledir:

"Madde 493- Hırsızlık: 1- Hırsızlığı işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları veya malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri yıkmak, devirmek, kırmak, delmek veya mahvetmek veyahut suni vasıtalarla veya şahsi çeviklik sayesinde bertaraf edilebilen mâniaları kaldırarak veya aşarak hane ve sair yerlere girmek suretiyle işlenirse;

2- Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar yahut sair aletler kullanarak veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla bir kilidi açarak işlenirse;

3- Kıyafet değiştirerek işlenirse;

4- Salâhiyeti olmaksızın resmî sıfat takınarak yapılırsa;

Cezası üç seneden sekiz seneye kadar hapistir.

Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılır yahut suçun işlenmesinde yukarıda yazılı hallerden iki veya daha fazlası birleşirse veya sıvı yahut gaz halindeki yakıtları nakleden boru hatlarından veya bunların depolarından işlenirse cezanın yukarı haddi verilir. Yakıt boru hatlarının yakıtın kaybına yol açacak şekilde delinmiş veya tahrip edilmiş olması halinde fiil tamamlanmış sayılır."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCER ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 11.3.1997 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili yasa kuralları ile dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Genel Açıklama

Zamanaşımı, yasada öngörülen belli bir sürenin geçmesiyle davayı ve cezayı düşüren bir nedendir. Zamanaşımı dava ve ceza zaman aşımı olarak ikiye ayrılır. Dava zaman aşımı belli bir sürenin geçmesiyle ceza davası açılmaması, dava açılmışsa açılan davanın düşmesi sonucunu doğurur. Ceza zaman aşımı ise kesinleşmiş ceza mahkumiyetinin yasada öngörülen süre içinde yerine getirilmemesi durumunda, mahkumiyeti infaz edilemez hale getirir.

Ceza hukukunda dava ve ceza zaman aşımı süreleri her suçun kamu düzeni üzerinde yaratacağı tesirle orantılı olarak belirlenmiştir. Kamu düzeni üzerinde ağır etkiler yapan suçlar için daha uzun, etkileri hafif olan suçlar için ise, daha kısa zaman aşımı süreleri öngörülmüştür. Ceza zaman aşımı süreleri dava zaman aşımı sürelerinden daha uzun olarak belirlenmektedir. Bunun nedeni, dava zaman aşımında suçun işlendiğinin kesin hükümle sabit olmamasıdır. Bu durumun, kamu düzeni yönünden makul ve anlaşılabilir olduğu kuşkusuzdur.

Ceza hukukunda dava zaman aşımı sürelerinin saptanmasında başlıca iki sistem uygulanmaktadır. Bunlardan Müşahhas Ceza Sistemine göre dava zaman aşımı süresinin hesaplanmasında, o suç için yasada öngörülen cezanın aşağı ve yukarı sınırları arasında takdir edilecek cezanın önce yasal arttırma son indirme nedenleri uygulanarak ortaya çıkan ceza esas alınır.

Mücerret Ceza Sisteminde ise dava zaman aşımı süresinin hesaplanmasında gözönünde tutulacak olan ceza, suç için yasada öngörülen cezanın üst sınırıdır. Bu sistemde cezayı arttırıcı ve azaltıcı nedenler uygulanarak hasıl olacak cezaya göre dava zaman aşımı süresinin hesaplanması söz konusu değildir.

Türk Ceza Kanunu Sistemine göre, dava zaman aşımı süresinin hesaplanmasında gözönünde bulundurulması gereken ceza için, Ceza Kanunu'nun mehzazı olan İtalyan Ceza Kanunu'nun 91. maddesinde "hüküm olunması icab eden ceza" denilmişken Türk Ceza Yasası'nın dava zaman aşımı sürelerini belirleyen 102. maddesinde "cezasını müstelzim" deyimini kullanılmıştır.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 7.5.1947 gün ve E.15, K.3 sayılı kararında, "Kanunun 102. maddesinde mehzaz olan İtalyan Ceza Kanunu'nun 91. maddesindeki hüküm olunması icab eden ceza tabirini kullanmamış, suçların müstelzim oldukları cezalardan bahsetmiştir. Bu sebeple Türk Ceza Kanunu dava zaman aşımında hüküm edilecek cezayı esas tutmamış yalnız o suçun istilzam ettiği cezayı gözönünde bulundurmuştur." denilerek uygulamanın mücerret ceza sistemine göre yapılmasını sağlamıştır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, TCK'nun 493. maddesinde belirlenen suç için 3 seneden 8 seneye kadar hapis cezası öngörüldüğünü, bu suç için dava zamanaşımı süresinin hesaplanmasında Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı gereğince öngörülen cezanın yukarı haddi olan 8 senenin esas alındığını, yasal indirim nedeniyle sanığın 5 yıl hapis cezası ile cezalandırılması halinde TCK'nun 102. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince dava zamanaşımı süresinin yine 10 sene olarak belirlenmekte olduğunu, oysa aynı maddenin birinci fıkrasının 4. bendine göre 5 seneden fazla olmamak üzere hapis cezasını müztezim suçlarda zamanaşımı süresinin 5 yıl olarak öngörüldüğünü, TCK'nun ceza zamanaşımı sürelerini belirleyen 112. maddesinin birinci fıkrasının 4. bendine göre faile hükmolunan 5 yıllık hapis cezasının ceza zamanaşımı süresinin 10 yıl olarak ortaya çıktığını, görülmekte olan davada sanık için öngörülen ve ceza zamanaşımı süresinden daha kısa olması gereken dava zamanaşımı süresi ile ceza zamanaşımı süresinin 10 ar yıl olarak eşitlenmesinin adil olmadığını, bunun ise Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ve 2. maddesindeki hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğunu ileri sürerek itiraz konusu "beş seneden ziyade hapis" sözcüklerinin TCK'nun 493. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir. Buna göre, yasanın uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrılık gözetilmeyecek ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılmayacaktır.

Yasa önünde eşitlik mutlak olarak herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Hukuksal durumları aynı olanlara aynı kuralların, değişik hukuki durumlarda olanlara da ayrı kuralların uygulanması eşitlik ilkesinin doğal sonucudur.

Anayasa'nın 2. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir" denilmektedir. Madde de belirtilen "hukuk devleti", insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, toplum yaşamında adalete ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeni kurmak ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında Anayasa'ya ve hukuk kurallarına uyan, işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Ceza ve dava zamanaşımı sürelerinin, suçların ağırlığı, kamu düzeni için oluşturduğu etki ve ceza siyaseti gereği belirlenmesi anayasal sınırlar içinde kalmak koşuluyla yasakoyucunun takdirindedir.

Dava zamanaşımı sürelerini belirleyen TCK'nun 102. maddesinin üç numaralı bendinde yer alan itiraz konusu "beş seneden ziyade hapis" sözcükleriyle, 5 yıldan fazla hapis cezasını müztezim cürüm işlediği iddia edilen herkes için dava zamanaşımı süresi 10 yıl olarak belirlemiş, kimileri için ayrıcalık öngörülmemiştir.

Sürelerle ilgili her yasal düzenlemede, sınır kabul edilen sürenin çok az altında kalınması veya üstüne çıkılması durumunda zorunlu olarak kimi farklı sonuçlar ortaya çıkabilir.

İtiraz konusu sözcükler nedeniyle ceza ve dava zamanaşımının eşitlenmesi şeklinde ortaya çıkan durum TCK'nun 493. maddesinde öngörülen ceza süreleri ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı sonucu yapılan uygulamadan kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, Ceza Hukuku alanında farklı hukukî yararları korumaları nedeniyle ceza ve dava zamanaşımı sürelerinin eşitlik karşılaştırmasına esas alınmalarına olanak bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu "beş seneden ziyade" sözcükleri Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

1.3.1926 günlü, 765 sayılı "Türk Ceza Kanunu"nun 102. maddesinin birinci fıkrasının 3. bendindeki "...beş seneden ziyade hapis..." sözcüklerinin, aynı Yasa'nın 493. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 30.4.1998 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet Necdet SEZER	Güven DİNÇER	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Mustafa YAKUPOĞLU
Üye		Üye
Fulya KANTARCIOĞLU		Mahir Can ILICAK